

we hebben geen spullen meegenomen, de decoraties van de ruimte zijn zeer bepalend.

ik dacht van, maar dat is ook een delicate kwestie, maar als ik zo begin, vind jij het eigenlijk wel leuk om over toneelspelen te praten.

jawel, nee, zeker.

ja?

ja.

jij niet?

jaja, uitermate.

waarom vraag je dat aan mij?

je hebt toch wel eens les gegeven?

les gegeven? ja.

en als je dan iets ging uitleggen, hoe deed je dat dan?

daar dacht ik niet over na.

hoe begon je dan bijvoorbeeld?

weet ik niet.

lag er aan, wie er zaten.

associatie:

martin reints

-teksten gezegd en gelezen tijdens onze voorstelling van 'de republiek' in de balie op maandag 2 mei 2022. (20.30 uur tot ±22.20 uur) via video-opname 'live' uitgezonden.

via de volgende link kunt u de registratie zien:

<https://debalie.nl/programma/de-republiek-59-02-05-2022/>

inleiding:

deze keer, door omstandigheden, niet in de salon, maar in de pleinzal aan de linkervoorkant.

gesprek

uit: 'lopende zaken' (2010),

beginnen te praten zonder plan

eerst rondkijken in de omgeving:

de krachtige tot stormachtige wind jaagt de wolken door
de heldere lucht

de reactie op je eerste opmerking afwachten
en klaarstaan om de mogelijkheden tot voortgang te be-
proeven

de pinpas alvast pakken
het gesprek is begonnen

ja, en volgens mij zal het voortduren zolang het tot zijn
einde wordt gebracht

het is in ieder geval een variant op de voorgaande ge-
sprekken

nou, en een model voor de volgende.

martin reints

emma remmelts:

wislawa szymborska 1993

een kat in een lege woning

doodgaan- dat doe je een kat niet aan.
want wat moet een kat
in een lege woning beginnen.
tegen de muren op lopen.
langs de meubels wrijven.
zogenaamd niets veranderd,
maar alles toch anders.
zogenaamd niets verplaatst,
maar toch alles opzij geschoven.
en 's avonds schijnt de lamp niet meer.

stappen op de trap,
maar niet die stappen.
de hand die de vis op het bordje legt
is ook niet de hand die dat deed.

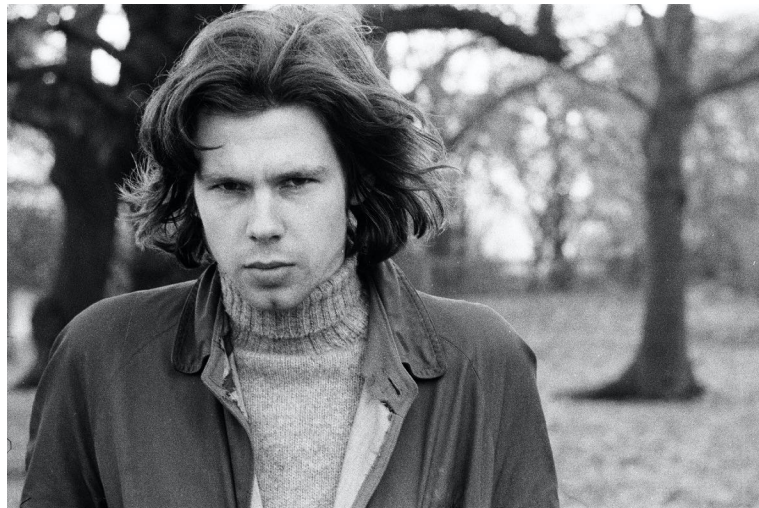
iets begint hier niet
om zijn gewone tijd.
iets gaat hier niet zo
als het moet.
iemand was hier steeds,
verdween toen plotseling
en blijft koppig weg.

in alle kasten gekeken.
alle planken afgerend.
onder het kleed gekropen en gecontroleerd.
zelfs het verbod getrotseerd
en de papieren rondgestrooid.
wat is er meer te doen.

slapen en wachten.

als hij nou toch terugkomt,
zich nou vertoont,
dan zal hij het weten:
zo ga je met een kat niet om.
stapje voor stapje naar hem toe,
als met de grootste tegenzin,
op z'n elfendertigst,
op diep beledigde poten.
en om te beginnen niks geen gesprong en gepiep.

franka bouwens

nick drake

i've always felt some sort of relation between you and nick drake. if you haven't heard of him he was an artist from england who wrote only about 60 songs about love, regret, happiness and some emotions i can't really describe. he sadly suffered from depression and died from an overdose only 4 years into his career. i may be very wrong in thinking so but do you feel that you share more than your first name with drake?

raghav, noida, india

nick drake

have you ever met a hero that didn't disappoint?

pamela, los angeles, usa

dear raghav and pamela,
whenever i have heard nick drake's music over the years i have enjoyed it, but that's not the reason for replying to your letter, raghav. i want to tell you a story, a sort of nick drake story, and try to answer your question, pamela, in the process.

nick cave

sometime in the early eighties, on london's portobello road, i was approached by a man who wanted to take my photograph. he said that i looked 'interesting'. he gave me his address and told me to come to his flat the next day. this is before i had developed an acute dislike of having my photograph taken, and when i was dumb enough to think that going to a stranger's flat to have my photo taken might be a good idea. anyway, the next day i went to his place, somewhere in ladbroke grove.

inside the flat, the photographer told me he had to set up his camera and asked me to sit and wait on a little sofa in the middle of his rather dark living room. i remember that there was an unsettling atmosphere in the room, heavy and strange, but i sat down anyway.

after a while, i felt a presence behind me, as someone entered the room, walked slowly around the sofa, and then

very carefully sat down beside me. it took me a moment to realise that this person, this woman, was the singer, nico. now, pamela, at that time in my young life, nico, who had sung with the velvet underground and made some classic solo albums herself, was, by any measure, a hero, and she was there beside me, sitting very still, and wearing green rubber, knee-high wellingtons. she didn't speak for a long time. then she turned slowly toward me, and said, very deliberately, in her thick german accent – "i knew a boy who was just like you."

i said, "oh yeah?"

she said, "he was a singer and his name was nick."

and i said, "well, that's strange, because i am a singer and my name is nick."

and she said, very slowly, "i know."

then she said nothing for a while and my mind rushed all over the place, and i'm thinking, "fuck, i'm sitting next to nico. fuck, i'm sitting next to nico."

eventually she said, "he died."

and i said, "oh, you mean nick drake?"

and she said, "killed by his own hand."

and i said, "well, that's where we diverge."

she turned to me and after the longest time said, "really? that's what you think."

then she stood up and in slow motion walked out of the room.

and i'm thinking, "what the fuck."

anyway, the photographer's way of taking pictures was to have you look in a mirror, in this case, his bathroom mirror, and he would photograph your reflection. as i was arranging my face, there in the mirror, from the end of the

hall behind me, nico appeared, like an apparition, standing very still and looking into the mirror. the photographer took the photo and i said, "i want that one."

sadly, i can't remember what happened to the photos. i'm not sure i ever saw them. but, sitting here now and remembering, i sure would love that photograph.

so, that was the day that nico, who famously sang 'i'll be your mirror', became 'my mirror', the day she wore green rubber wellington boots and moved very slowly, the day she prophesied wrongly my self-destruction, and the day she did in no way disappoint. i send the fullest version of my love to her, wherever she may be, and nick drake too, all of it.

love, nick

nico

matthias de koning

wislawa szymborska

uit: einde en begin 1993

vertaling Gerard Rasch

een titel hoeft niet

hier zit ik dan onder een boom,
aan de oever van een rivier,
op een zonnige morgen .
een nietige gebeurtenis
die niet de geschiedenis ingaat.

hier zijn geen veldslagen en pacten
waarvan de motieven worden onderzocht,
of gedenkwaardige tirannenmoorden.
toch zit ik aan de rivier, dat is een feit.
en als ik hier ben,
moet ik ergens vandaan zijn gekomen
en daarvoor
op nog vele andere plaatsen zijn geweest,
net als de veroveraars van landen
voor ze aan boord gingen.

szymborska

zelfs een vluchtig ogenblik heeft een rijk verleden,
zijn vrijdag voor zaterdag,
zijn mei die aan juni voorafging.
het heeft zijn eigen horizonnen, even werkelijk
als die in de veldkijkers van bevelhebbers.

de boom is een populier die hier al jaren wortelt.
de rivier is de raba die langer stroomt dan vandaag.
het paadje is niet eergisteren pas
door de struiken gebaad.
om die wolken te kunnen verjagen
moet de wind ze eerst hierheen hebben gewaaid.

en hoewel in de buurt niets groots gebeurt,
is de wereld daardoor nog niet armer aan details,
niet slechter gefundeerd, niet zwakker gedefinieerd
dan toen volksverhuizingen haar in hun greep hielden.

niet alleen geheime complotten zijn in stilte gehuld.
niet alleen kroningen gaan van een gevolg van oorzaken
vergezeld.

rond kunnen niet alleen de jubilea van opstanden zijn,
maar ook de omspoelde steentjes aan de waterkant.

dicht en verstrengeld is het borduursel van de omstandig-
heden.

de steken van de mier in het gras.

het gras dat aan de aarde is genaaid.

het patroon van een golf waardoor een twijgje wordt ge-
regen.

het is zo gegaan dat ik hier ben en kijk.

boven me fladdert een witte vlinder in de lucht
met vleugeltjes die alleen van hem zijn
en over mijn handen vliegt zijn schaduw,
geen andere, niet zomaar een, alleen de zijne.

wanneer ik zoiets zie, verlaat me altijd de zekerheid
dat wat belangrijk is
belangrijker is dan wat onbelangrijk is.

maureen teeuwen:

lieke noorman 2022

'gehannes'

hoofdstuk 4

waarin twee pubermeisjes de draak steken met tante aneke, roland holst wordt geciteerd en ik investeer in een braziliaanse teakplantage.

aan 'gehannes met geld, zal mijn moeder haar leven lang een hartgrondige hekel houden. alles wat verder gaat dan geld verdienen of geld uitgeven is per definitie 'gehannes', een activiteit voor proleten, cultuurbarbaren en vaders die opeens verdwijnen en hun gezin in de steek laten. waarom ze uitgerekend is getrouwd met een accountant, mijn vader dus, is een raadsel. mijn vader werkt met geld, controleert geld, studeert over geld en krijgt regelmatig vrienden en burens op bezoek die zijn advies vragen over financiële kwesties. bij dergelijke bezoeken verandert mijn moeder steevast in een opstandige puber - iets wat ik pas doorkrijg als ik eenmaal zelf een opstandige puber ben.

tante aneke is in aantocht en margot en ik zijn gewaarschuwd. ~is jullie de hele tijd gaan zitten giechelen stuur ik je naar boven. en blijf van de olijven af vader heeft er zin in en heeft alles klaargezet: snacks, sherry, een wijnglas met filtersigaretten. margot en ik durven elkaar niet aan te kijken, bang om in lachen uit te barsten. van alle bezoekers die financiële raad komen vragen is tante aneke veruit de grappigste. ze is lang en dun, met een forse neus waarop een gouden brilletje staat te wiebelen, en met naaldhakken waarop ze zich haastig en enigszins gebogen voortbeweegt. mooi is ze niet, maar tante aneke is wel altijd onberispelijk gekleed. vader is zeer gecharmeerd van haar keurige mantelpakjes, leren kniptasjes en pumps in bijpassende kleur. 'waarom koop jij niet eens zoiets; heeft hij ooit gewaagd op te merken. moeder, liefst in makkelijke bloes en broek, keek hem vernietigend aan en las verder in haar boek.

ook nu is ze verdiept in een boek, de nieuwste w.f. hermans, en ze zal ongetwijfeld doorlezen tot op het moment dat tante aneke in de kamer staat en geen minuut eerder. helemaal haar snor drukken en bijvoorbeeld boven gaan zitten lezen vindt ze te ver gaan. het zou onbeleefd lijken. bovendien kent zij tante aneke al van voor haar huwelijk, toen zij samenwoonden in rotterdam in wat genoemd werd 'bomvrije kamers': bij een hospita die bezoek van mannen toestond. we spreken hier over de jaren vijftig. het mannenbezoek leidde in moeders geval tot haar verkering met mijn vader. ze trouwden in 1955, zij vijfendertig, hij nog een jaar ouder. tante aneke bleef ongetrouwd en maakte een flitsende carrière als chemicus bij de unilever.

'daar is ze al; roept vader opgetogen en loopt naar de voordeur, terwijl moeder doorleest alsof haar leven ervan afhangt. margot heft langzaam haar hand en doet alsof ze een ouderwetse schoolbel luidt. proestend duiken we onder tafel. 'hé, hou eens op; bromt moeder plichtmatig. ons gedrag lijkt haar niet echt te storen; ze is met haar gedachten nog bij de woorden die ze net heeft gelezen en die nu naar de achtergrond worden gedrongen door de geluiden uit de gang. margot en ik stoten elkaar aan en dan klinkt de kreet waarop we ons al de hele ochtend hebben verheugd: 'dag jaap, is de bel bel al binnen?' tante aneke's schallende stem is als die van een actrice, getraind om ook de achterste rij van de schouwburg te bereiken. de bel bel is het saaie tijdschrift waarop mijn vader is geabonneerd: beleggersbelangen.

even later, na de koffie en voor de sherry, zitten vader en tante aneke knus bij elkaar aan de eettafel in de achter-

kamer. moeder heeft iets in de keuken te doen dat verdacht veel tijd kost, margot en ik verschuilen ons allebei achter een stuk volkskrant. ik weet dat zij luistert naar de gesprekken in de achterkamer, net als ik. straks zullen we ons samen vrolijk maken om de domme volwassenen die zich bezighouden met het oppotten van hun geld. in plaats van te leven, met een hoofdletter. 'zeg jaap, wat zou je me aanraden, boskalis of koninklijke olie? of is goud betert ze klinkt zorgelijk. weet je wat beter is? lekker alles opmaken, voordat je blind en kreupel in een bejaardenhuis zit. ik zou willen dat ik het lef had het hardop te zeggen. 'zouden wij ooit zo worden als tante anneke?' fluistert margot angstig. 'ben je gek. ik in ieder geval niet; sis ik terug. 'als ik heel rijk word organiseer ik elke dag een feest voor mijn vrienden: gaat ze verder. 'de andere helft van het geld geef ik aan de armen. maar nog liever blijf ik zelf arm en dan ga ik acteren of schrijven en samenwonen met een schilder. juist omdat we niets hebben worden we vreselijk gelukkig: ik denk er precies zo over, vertel ik haar. alleen over die schilder twijfel ik, maar dat is van later zorg.

op dat moment komt moeder binnen met een vreemde glimlach om haar lippen, als van een kind dat zonder te vragen en pal voor de ogen van haar ouders een snoepje pakt. ze schraapt haar keel, kijkt om zich heen en declameert: 'zij wikken en wegen, hun geld en hun god, en kanten zich tegen mijn vluchtiger lot, omdat ik mijn handen en ogen, leeg door hunne landen omdroeg, en zweeg in hun geschillen en ging als blind, om der eenzame wille van sterren en wind:

even is het doodstil. ik heb geen idee wat de woorden betekenen, maar één ding is duidelijk: moeder wil een punt

maken. slaat de tekst op vader en tante anneke, dat wikken en wegen van geld? 'nou nou wil, heb je dat allemaal in de keuken bedacht; vraagt vader met zijn laten-we-het-leuk-houden-glimlach. 'knap wil, helemaal uit je hoofd; zegt tante anneke goeiig. 'adriaan roland holst; zegt moeder plechtig en daarmee is het onderwerp afgehandeld. 'zullen we nu dan maar een sherry'tje nemen?' stelt vader voor. en daarmee is alles weer normaal, of in ieder geval doet iedereen overtuigend alsof.

het gedicht van roland holst heeft mijn moeder daarna nog vaak geciteerd. die god in de eerste regel kon haar weinig schelen, van hem had ze in haar leven geen last gehad, maar dat geld bleef haar dwarszitten. de titel van het gedicht was 'de vagebond, en dat was zij, begrepen we. de vagebond die er niet bij hoorde, bij de georganiseerde wereld, en er ook niet bij wilde horen. voor haar geen wikken en wegen, geen geld en geen god, voor haar slechts sterren en wind. nou ja, tot op zekere hoogte natuurlijk, we sliepen tenslotte geen van allen onder een brug en met vaders riante inkomen ontbrak het ons aan niets. maar zo dacht ik niet, in die tijd. het puberale gedrag van mijn moeder beviel me wel, als tegenwicht voor het wikken en wegen van mijn vader, die zo akelig netjes op zoek was naar veiligheid en appeltjes voor de dorst.

wie had kunnen denken dat ik zelf nog eens zou gaan hannesen. in 2003 krijg ik een kans die te mooi is om te weigeren. ik kan iets goeds doen voor de mensheid. het amazonegebied beschermen. arme brazilianen helpen. daarvoor hoef ik niets anders te doen dan wat geld uitleenen. geld dat ik al snel weer terug zal krijgen, aangevuld met een fikse bonus, als dank voor bewezen diensten. hoe hebben de gulle aanbieders mij gevonden? op miraculeuze wijze zijn ze blijkbaar te weten gekomen dat ik voor het eerst van mijn leven wat geld overheb en dat ik

best zin heb dat 'te laten werken: zo noemde mijn vader dat toch altijd? je kon geld voor je laten werken, door het 'in de markt te zetten. mijn vader is allang dood, maar in gedachten zie ik hem bemoedigend knikken nu ik op het punt sta iets heel volwassens te gaan doen. iets in zijn geest, ook dat.

annette kouwenhoven:

karel van het reve

uit: siberisch dagboek 1966

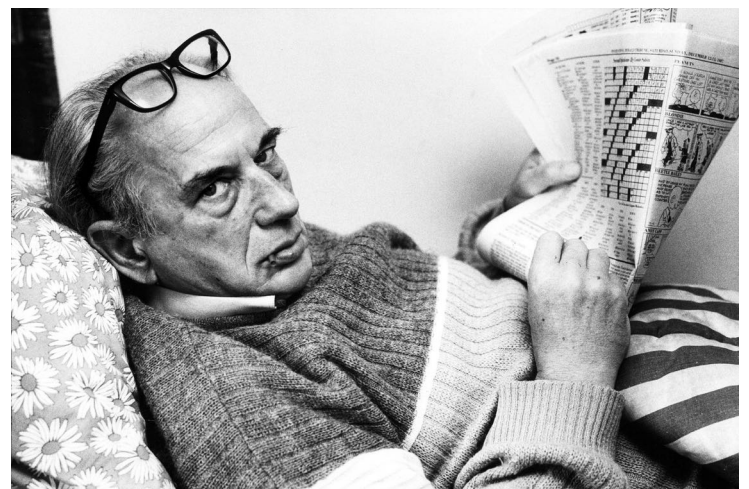
groeten uit georgië

het is indrukwekkend na vier jaar afwezigheid moskou weer binnen te rijden. alsof je na fraaie en rustige binnenwateren het woelige hollands diep opzeilt. de grimmigheid van het leven in rusland heeft een aantrekkelijke, of althans een indrukwekkende kant. het weer is grauw en regenachtig. de chauffeur betreurt het dat het hier even koud is als in amsterdam. in tiflis is het veel beter. ik deel mee, dat twee van mijn collega's in nederland georgisch kennen. hij verzoekt hun de groeten te doen van het georgische volk. hij zou mij zijn horloge wel willen geven als een aardigheidje voor mijn twee collega's, maar dan heeft hij niets meer om te zien hoe laat het is, zegt hij. ik stem daarmee in. als ik zeg, dat in amsterdam ook taxi's van het merk wolga rijden, vraagt hij hoe ze bevallen. dat kan ik hem niet vertellen want ik rijd in amsterdam in mijn eigen auto. wat voor een? een ford. maximumsnelheid? 125. hij kan nauwelijks begrijpen, dat ik een zo langzame wagen wil bezitten (na mijn terugkeer heb ik een andere gekocht, die 150 loopt bij gunstige wind). over de wolga is hij niet geestdriftig. de wagen is hem te hoog en doet maar 140 kilometer per uur. ook verdriet het hem datje in moskou maar zestig mag rijden. geef

hem maar snelle bergritten in georgië. automobielen zijn zijn hartstocht. een lage, snelle, naar ik begrijp buitenlandse wagen besturen en dan sterven. hij kust zijn vinger toppen. ik geef hem als aandenken een portret van onze koningin.

fooien en liften

omdat het hier een aandenken betreft aanvaardt hij mijn gift. officieel bestaan in rusland geen fooien. in werkelijkheid wel. dat is met meer dingen zo. eenvoudig geformuleerd komt het hierop neer: je hebt in rusland een officiële werkelijkheid, en een echte werkelijkheid. een rus die iets met buitenlanders te maken heeft loopt het minste risico als hij zich in de conversatie aan die officiële werkelijkheid houdt. zolang de omgang zich beperkt tot conversatie gaat dat meestal goed, want op iedere westerse vraag bestaat een officieel russisch antwoord. zodra die buitenlander echter een fooi wil geven groeit het verschil tussen officiële werkelijkheid (zonder fooien) en echte werkelijkheid (met fooien) uit tot een dilemma, dat nauwkeurig in geld is uit te drukken, en dan wil de echte werkelijkheid vaak winnen.

karel van het reve

jan joris lamers:

anna achmatova

drie gedichten uit de bloemlezing:

'de dag veinst de nacht te zijn'

vertaling margriet berg en marja wiebes

lente 1915, petersburg

samen blijven wij, lief, samen,
ieder weet dat wij verwant zijn,
en het spottend schamperlachen,
als een klokje in de verte,
kan ons in 't geheel niet deren,
en 't bedroeft ons evenmin.

waar we trouwden - is vergeten,
maar het kerkje stond te stralen
in een oogverblindend schijnsel,
dat slechts engelen kunnen brengen
met hun witte vleugelpaar.
en hoe zouden wij juist nu dan,
jaar vol huiver, stad vol huiver,
van elkander kunnen scheiden,
ik van jou, en jij van mij?

achmatova

25 november 1943, tasjkent

ik heb de laatste bladzij van een boek

altijd het mooist van allemaal gevonden,

wanneer de held en de heldin niet langer
belangrijk zijn, en er al zoveel jaren
verstreken zijn dat niemand zielig is,
het lijkt of ook de schrijver zelf
't begin van het verhaal vergeten is,
en zelfs 'de eeuwigheid is grijs geworden',
zoals gezegd wordt in een prachtig boek,
maar het is hier, juist hier
dat alles tot een einde komt, de schrijver
zal onherroepelijk weer eenzaam zijn,
maar hij probeert nog om gevat te wezen,
of spottend, -dat de heer hem mag vergeven!

door er een prachtig slot aan toe te voegen,
zoals bijvoorbeeld dit:

slechts in een tweetal huizen
in deze stad (de naam is onbekend)
rest het profiel (door iemand ooit omljnd
op 't witte pleister van de muur),
niet van een man of vrouw, maar vol mysterie.
men zegt dat als de stralen van de maan -
de lage, groene maan van midden-azië-
bij nacht en ontij langs de muren glijden,
in het bijzonder in de oudejaarsnacht,
er dan een zacht geluid te horen is,
dat sommigen beschouwen als geween,
terwijl 't voor anderen als woorden klinkt.
maar 't wonder is de mensen gaan vervelen,
bezoekers zijn er niet, de ingezetenen
zijn het gewend, het duivelse profiel
zou in één huis al met een kleed bedekt zijn.

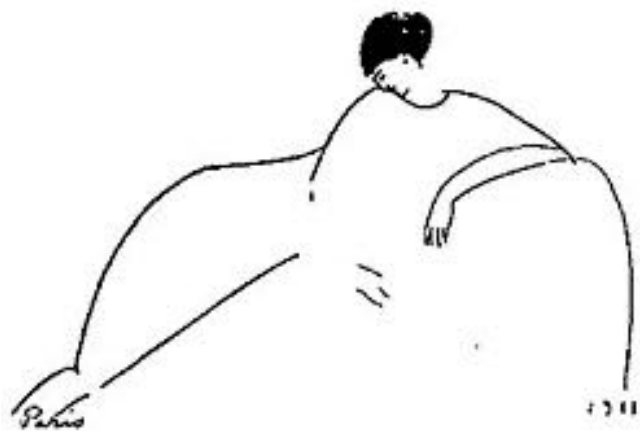
1912, tsarskoje selo

lief, verkreukel mijn brief niet,
maar lees hem, helemaal tot het einde, schat.
ik ben 't beu om een vreemde te wezen,
om een vreemde te zijn op jouw pad.

want ik ben je geliefde, de jouwe,
dus vanwaar die vertoornde blik?
herdersmeisje noch edelvrouwe,
en niet langer een non ben ik-

in mijn daagelijkse grijze kleren,
en op hakken die afgetrapt zijn ...
maar de kus is nog steeds vol begeren,
grote ogen vol angst en pijn.

dus verkreukel mijn brief niet, mijn liefje,
laat om heirnljke leugens geen traan.
stop het weg in je knapzak, dit briefje,
stop het helemaal onderaan.

vincent vanden berg

maxim februari

uit de onbetrouwbare verteller. 2019

pijn

(één op de zeven muizen ontsnapt aan de kat)

soms heb je zo veel geleerde teksten gelezen dat de geleerdheid in je hoofd klem is gaan zitten als een kast in de bocht van de trap. maatschappelijke organisaties proberen de zaak weer in beweging te krijgen door met geweld nog een extra rapport of advies tussen de kieren van je brein te slaan, maar de boel zit muurvast. alleen een kat – het kleinste onderwerp van de literatuur – kan door de smalle opening glippen die nog tussen traptrede en kast zit, tussen de frontale hersenkwab en het schrijven.

maxim februari

de kat maakt van de penibele situatie dankbaar gebruik. sterker nog, ze denkt er recht op te hebben dat alles om haar draait. verwend als ze is, ervan overtuigd dat alles gebeurt zoals zij het wil. de deuren die vanzelf opengaan, de gekookte vis die uit de lucht precies op haar bord komt vallen.

buiten in de tuin heeft ze zojuist haar machtige poot in de lucht gestoken en een merel uit het niets tevoorschijn getoverd. na wat stoeien en ravotten heeft ze hem naar binnen gebracht, en nu verbaast ze zich. geen intellectuele verbazing is het, maar een biologische. ze wist eigenlijk niet dat dit was wat ze wilde. ze zwaait een luie poot in de richting van de in stilte gillende vogel.

voor de vogel is dit geen klein onderwerp. zijn rechtervleugel is door de kat half van zijn lichaam gerukt, zijn kop staat vreemd scheef en valt met geen mogelijkheid meer terug te draaien. in een laatste opwelling van ontkenningdrift heeft hij zich tegen de wanden van de hal gegoooid, bloed stroomt in rode slingers langs het witte

behang, kots en spog zitten in vegen over de kelderdeur gesmeerd. hij ziet het vaag vanuit zijn geelomrande oog en hij begrijpt dit niet. of, begrijpen is een groot woord voor een vogel. hij wist niet dat dit kon. hij doet het voor het eerst, dit sterven, en door de ondraaglijke pijn blijft hij ergens halverwege het proces steken.

maxim februari

onder aan de trap in de hal staat een vermoeide man. *'long nose / silly clothes / no paws / useless claws.'* zo heeft een Amerikaanse kat hem ooit beschreven, in een bundel van Paul Gallico, en dat is behoorlijk raak getypeerd. hij staat daar volkomen nutteloos en onbruikbaar. raar stilleven in de hal; tussen het geluidloze krijsen, het bloed, het bont en de wuivende poot is de bewegingloosheid van de man nog het allervreemdste.

buiten is de wereld prachtig. het zijn de nadagen van de zomer; de bossen zijn vol, en al rijp, met een hint van herfst en de geur van zwarte peper, stallucht en vanille. op de slotgracht rondom het kasteel dobberen watervogels. het hallucinerend lichtgroene tapijt van het kroos is versierd met wit dons dat hemels oogt, maar dat waarschijnlijk het restant is van een jonge eend. gepakt door een van de roofvogels die je spiedend ziet hangen boven

het landschap. de prooidieren zijn dit jaar langzamer dan anders. misschien een ziekte, zeggen de boeren.

de man denkt na, want dat is wat hij nu eenmaal doet. al heeft hij wel visioenen van zichzelf als handelend wezen. hij overweegt soms een geweer te kopen en dat dan in de achterbak van zijn auto te leggen, voor het geval hij 's nachts een zwijn aanrijdt op een verlaten bosweg en het dier fatsoenshalve uit zijn lijden moet verlossen. door zijn hoofd tolt het romantische beeld van zichzelf als heilbrenger. verlosser met een geweer. als hij nu een geweer had, zou hij op de vogel schieten.

de kat is intussen heel tevreden geraakt over zichzelf. daar heeft ze reden toe, want ze heeft de natuur aan haar kant. en niet alleen dat. ook kunst en cultuur staan achter haar, burgers aanbidden haar, kunstenaars begunstigen haar met odes. dichters zeggen dat de kat net zoveel van haar naaste houdt als van god. deze vroomheid blijkt dan uit het feit dat de kat met haar prooi speelt en zo een kans geeft te ontsnappen. één op de zeven keren weet de prooi die kans ook te benutten, *'for one mouse in seven escapes'*. de kat ligt zelfvoldaan in de hal en geeft speels een dreun op de creperende vogel; als de man een beweging maakt, vat ze dat op als bemoediging.

de vogel schreeuwt, maar er komt nog steeds geen geluid. hij slaat wild met zijn vleugels, maar hij stijgt niet op. zijn kop op de gebroken nek snakt naar adem, hij is vergeten hoe mooi hij net nog op de nok van de schuur zat te fluiten. het stilleven in de hal explodeert, het geluidloze gillen van de vogel daverd door het huis, het bloed stroomt wild langs de wanden. de ongevaarlijke man komt dichterbij, hij denkt aan zijn geweer en aan het witte dons op de frisgroene slotgracht. totdat hij eindelijk niet meer denkt en doet wat hij moet doen: ziende dat de dood niet wil komen, wordt hij de dood zelf.

wim van der grijn:

herman gorter

kort fragment uit: mei 1889

-een nieuwe lente en een nieuw geluid:

ik wil dat dit lied klinkt als het gefluit,
dat ik vaak hoorde voor een zomernacht
in een oud stadje, langs de watergracht -

in huis was 't donker, maar de stille straat
vergaarde schemer, aan de lucht blonk laat
nog licht, er viel een gouden blanke schijn
over de gevels in mijn raamkozijn.

dan blies een jongen als een orgelpijp,
de klanken schudden in de lucht-zoo rijp
als jonge kersen, wen een lentewind
in 't boschje opgaat en zijn reis begint.

hij dwaald' over de bruggen, op den wal
van 't water, langzaam gaande, overal
als 'n jonge vogel fluitend, onbewust
van eigen blijheid om de avondrust.

en menig moe man, die zijn avondmaal
nam, luisterde, als naar een oud verhaal,
glimlachend, en een hand die 't venster sloot,
talmde een pooze wijl de jongen floot.

zóó wil ik dat dit lied klinkt, er is één
die ik wèl wenschte, dat mijn stem bescheen
met meer dan lachen van haar zachte oog...

heil, heil, ik voel hier handen en den weeken boog
van haren arm. een koepel van blind licht
mild nevelend omgeeft mijn aangezicht,

mijn stem brandt in mij als de geele vlam
van gas in glazen kooi, een eikestam
breekt uit in twijgen, en jong loover spruit
naar buiten: hoort, er gaat een nieuw geluid:

een jonge veldheer staat, in 't blauw en goud
roept aan de holle poort een luid heraut.
blauw dreef de zee, het water van de zon
vloot pas en frisscher uit de gouden bron
op woll'ge golven, die zich lieten wasschen
en zalven met zijn licht, uit open plassen

stonden golven als witte rammen op,
met trossen schuim en horens op den kop.
maar in zijn rand verbrak de zee in reven
telkens en telkens weer, er boven dreven

M E I.
EEN GEDICHT,

DOOR

HERMAN GORTER.

AMSTERDAM,
W. VERSLUYS.
1889.

als gouden bijen wolken bij het blauw;
duizende volle mondjes bliezen dauw

en zout in ronde druppel op den rand
van roodgelipte schelpen, van het strand
de bloemen, witte en geele als room en rood'
als kindernagels en gestreepte, lood-
blauw als een avondlucht bij windgetij.

kinkhorens murmelden hun melodij
in rust; op 't gonzen van de golf dreef voort
helderder ruischen als in drooger woord
vochtige klinkers, schelpen rinkelden
in 't glinst'rend water glas en kiezel en
metalen ringen, en op veeren wiek
vervoerde waterbellen vol muziek
geladen, lichter wind. over het duin
dreven ze door de lucht tot in den tuin
van holland, en die schoon en vol was zank,
en brak in 't zinken wijl muziek weerklonk
schooner dan stemmen, en van mijmerij

herman gorter. thérèse schwarze

miranda prein

erasmus maccenna

dialogoog

deel 4

de ene

hoeveel jaren zal het nog sneeuwen?

de ander

langer dan je je kunt voorstellen, denk ik

de ene

ik stel mij een wereld voor zonder seizoenen

ik probeer een wereld voor mij te zien

zonder zon en regen en wind en bomen

en bladeren en sneeuw

dat gaat eigenlijk niet

betekent dat dat zij er tot in de eeuwigheid zullen zijn?

de ander

nu je dit zo zegt denk ik opeens:

jij verlangt naar gelijkmatigheid, geen gedoe.

gewoon, elke dag hetzelfde weer.

gebeurt er op dit moment teveel in je leven?

en aan de andere kant voel je je machteloos;

als jij je iets niet kunt voorstellen

kan het niet bestaan, denk je

je zit een beetje vast. ..

je hecht te veel waarde aan je eigen standpunt

aan je eigen overtuigingen,

maar dat wringt ook een beetje

met de werkelijkheid

heb ik gelijk?

de ene

zo heb ik het nooit begrepen maar als je het zo zegt

denk ik dat je gelijk hebt

maar het is niet dat ik wil

dat het elke dag hetzelfde weer is
ik kan het lastig vinden
dat de voorspelling zo vaak niet klopt
en dan sta je daar in je zomerjurk
en begint het te stortregenen
jij vroeg of je gelijk had
jij hebt denk ik wel vaker gelijk
dat is in zeker zin een duidelijke voorspelling
zo iets valt mee te werken
dat is dan iets waar ik op kan rekenen
de ander
nee niet op mij rekenen alsjeblieft niet
het is geen gelijk
ik wil geen gelijk
ik analyseer misschien te veel te snel, te vaak
laten we iets fantaseren
de ene
een wereld zonder seizoenen
en we dragen elke dag de jurk
die we ons hadden voorgesteld
te zullen dragen die dag
hoe ziet een wereld zonder seizoenen eruit
is er dan wel iets
alles is toch seizoensgebonden
of tenminste van een seizoen
de afgelopen jaren
ben ik de seizoenen weer gaan zien
er waren een aantal jaren
waarin de stad één seizoen leek te hebben
vier maal drie maanden beton
maar die eentonigheid is ook een luxe
het heeft iets veiligs
zo veilig dat het mij allemaal niet eens meer opviel
de ander
maar je draagt nog steeds die jurk

de ene
en jij ook
de ander
zijn wij dan koppig
of zijn wij daar niet mee bezig ja
natuurlijk zijn wij koppig
hoe ziet jouw jurk er uit?
de ene
blauw, lichtblauw
de ander
hij, of zeg je zij over een jurk
de ene
'het' zeg je bij een jurk
de ander
eerder lichtblauw
met een stukje kant hier zo'n vierkant stukje
het heeft iets popperigs?
de ene
ja en ook iets meisjesachtigs
ik kan het ook niet helpen
zo ziet mijn jurk eruit
ik draag elk jaar deze jurk
op de eerste dag van de zomer
en als het op de eerste dag van de zomer regent
dan heb ik pech
de ander
toen ik klein was
verlangde ik voortdurend naar regen
alleen maar zon de hele tijd werd ik kotsbeu
regen leek nooit te komen
en als het eindelijk kwam
rende ik op straat rond in een korte broek
en korte mouwen
en ging ik zwemmen in de plasjes
de ene

is dit een metafoor of meen je het echt

de ander

ik meen het echt, dat gebeurde

en ook al was het een metafoor geweest,

dan had ik het toch echt kunnen menen

de ene

die jurk kwam eigenlijk van mijn moeder

de ander

ze wilde liever een meisje?

de ene

of zichzelf

de ander

via jou

de ene

het heeft jarenlang geduurd

maar eindelijk heeft zij er een gekregen

en is die jurk van toepassing

het is niet de jurk die mij blij maakt

het is dat de mensen niet meer omkijken

daarom is de onopvallendheid van mijn jurk

het is eigenlijk helemaal geen mooie jurk

juist wat ik het mooist eraan vind

ik hou van er goed uit zien

maar ik hou nog meer van niet gezien worden

de ander

eerst jarenlang opvallen

met onze jurken nagekeken worden,

uitgelachen, gepest

en toch waren we koppig

en gingen door

en nu zijn we blij

dat we niet meer gezien worden

als we onze jurken dragen

de ene

een wereld zonder jurken haat

de ander

zonder seizoenen en zonder jurken haat

de ene

wat is er dan nog wel?

cees walburgh schmidt

hein blommenstein 2001

voorwoord van 'donkere nacht'

van jan van het kruis

ten onrechte hebben wij de indruk

dat we contact hebben

met de werkelijkheid die ons omringt.

deze informatie verwerken wij

in beelden die door middel van verstandelijke abstracties

worden geïnterpreteerd

en vervolgens opgeslagen

in de beeldengalerij van ons geheugen.

dit geheel vormt het

noodzakelijke referentiekader,

waarmee we in iedere nieuwe ontmoeting

de werkelijkheid tegemoet treden.

ofschoon wij menen geheel en al open te staan

voor de werkelijkheid
en haar objectief te benaderen,
reduceren wij nieuwe indrukken noodgedwongen
tot de beelden die we in ons omdragen
en die ons houvast en veiligheid bieden.
het eigen referentie kader
is medebepalend voor de wilsreactie
waarmee we op deze werkelijkheid toetreden

ezra pound:

uit: 'essays, teksten' 1968

ik acht het als de grootste beloning
voor een kunstenaar,
de hoogste opbrengst
die hij uit zijn artistiek bewustzijn 'kan krijgen'
dat
na jaren in dienst daarvan
de vaart
van wat hij maakt
de omvang
van hij doet
de maat
van zijn vliegwiel
hem
uit zichzelf tilt

uit zijn eigen kunnen
uit de tengels van overerving
en milieu,
uit de strekking van vroege training,
vroege voorliefde
en
van hem eenvoudig
de ware grote
verslaggever maakt

luca bryssinck

olivia laing maart 2018

(uit funny weather - art in an emergency)

eigen vertaling

paradise

eindelijk, een goed voorteken. ik was in de tuin dode bla-
deren van de helleborus aan het knippen.

de lucht was erg blauw, en terwijl ik opkeek vloog er een
klein vliegtuig door de lucht en tekende een lachend ge-
zichtje. de glimlach bleef hangen terwijl de andere ge-
laatstrekken waren vervaagd, een cheshire-kat grijns, dei-
nend naar het zuiden.

is tuinieren een kunstvorm? als dat zo is, is het het soort
kunstvorm waar ik van hou, ingebed in het materiële,
bijna huiselijke, onderworpen aan het toeval en het weer.
het meeste van de winter was erg kil geweest. de glim-
lach was een afwijking. de dagen waren kort en grijs en
doorzeefd van slecht nieuws. ik ontwikkelde de gewoonte
om zondagen tussen zaadcatalogi en lijsten van oude ro-

zen door te brengen, floraal vuurwerk beramen dat maandenlang niet zou afgaan. zulke vertroosting en niks nieuws.

in haar dagboek van 1939 schrijft virginia woolf over het horen van hitler op de radio. haar echtgenoot leonard was in de tuin, die hij nauwgezet had geconstrueerd bij monk house, hun klamme, groene hutje in rodmell, east sussex.

olivia laing

"ik kom niet naar binnen", riep hij, "ik ben irissen aan het planten en zij zullen bloeien lang nadat hij dood is."

het was waar.

tuinieren brengt je in een ander soort tijd, de antithese van het vervelende 'nu' van sociale media. tijd wordt circulair, niet chronologisch. minuten worden uren, sommige handelingen zullen nog decennia lang geen vruchten afwerpen. de tuinier is niet immuun voor slijtage en verlies, maar wordt dagelijks geconfronteerd met het doorgaande goede nieuws van vruchtbaarheid. een pioen keer weer, alien roze scheuten stoten zich uit de kale aarde. een venkel zelf-zaait; er is een overvloed aan kosmos uit het niks.

niemand schreef beter over dit paradijzige aspect van tuinieren dan de plantenman, filmmaker, schrijver en schilder derek jarman.

de laatste alchemist, zijn partner keith collins riep hem, en toverde een oase op het verlaten strand van dungeness. hij maakte zijn beroemde tuin nadat hij hiv positief bleek te zijn, een overvloed van leven verzorgend in het oog van de dood.

tussen de zaadcatalogi, bracht ik het begin van het nieuwe jaar door met het schrijven van een nieuwe introductie voor jarman's magisch, schrijnende dagboek "modern nature" voor het eerst uitgegeven in 1991.

toen ik klaar was besloot ik een pelgrimstocht te maken naar derek's graf. ik wou niet googelen waar het was, ik wou navigeren op geheugen. was het lydd? nee, toch zeker romney? ik liep voorzichtig over het vochtige gras van het kerkhof, zoekend onder taxussen. graven zien er veel langer nieuw uit dan je zou verwachten. het duurt meer dan een eeuw voor het groenige korstmos op de steen verschijnt. uiteindelijk gaf ik toe aan de iphone. st clements churchyard, old romney.

ik reed door een vloeibaar landschap, vlekken en plassen aan de randen als inkt op nat papier. de kerk was erg oud.

daar was derek's graf, enkel zijn handtekening in de steen gegraveerd. ik had bloemen moeten meenemen, doen zoals de verteller van derek's laatste film 'blue' zegt. "ik plaats een ridderspoor, blauw, op je graf."

hyacinten of misschien mimosa's, derek's grootmoeder's lievelings, het droesem van de winter verbannend met hun vrolijke gele zuchten. voor ik vertrok, dook ik even de kerk in. het was prachtig ongerestaureerd, een mengmoes van middeleeuwse steengravening en gregoriaanse versiering. de betegelde vloer was enorm oneven, en toonde het lange voorbijgaan van voeten. de ragstone muren waren klonterig.

maar het beste waren de banken, die in een heerlijk onwaarschijnlijk zalvig roze waren geschilderd. dit is een ander soort kunst dat ik leuk vind: het anonieme, het samengebreeën, het tweedehandse, het naschrift, samenwerkingen tussen vreemden die uitbundig samengaan, maar niet helemaal bij elkaar passen.

het bleek dat de banken geen voorbeeld waren van de florentijnse stijl in de moerassen van kentish. ze waren door disney geschilderd voor de film 'dr syn' uit 1963, de parochianen vonden ze zo leuk dat ze hadden besloten de banken te houden, a campy flash of paradise. het was exact zo'n soort willekeurige voorkomen dat derek aangreep in z'n films, hij regisseerde net zoals hij tuinierde, hooi maken uit het spontane en het ongeplande.

is kunst verzet? kun je een tuin planten om een oorlog te stoppen? dat hangt af van hoe je over tijd denkt. het hangt af van wat je denkt dat een zaadje doet, als het in vruchtbare grond wordt gegooid. maar mij lijkt het, dat wat je ook doet, het de moeite waard is om een paradijs te onderhouden, hoe je dat ook definieert en waar het ook ontstaat.

verantwoording ligt bij:

open kunstenaarsvereniging

'de (eerste) republiek' (sinds 1992)

en 'de balie' (sinds 1982)

inlichtingen:

<https://debalie.nl/>

<https://www.discordia.nl/>

<https://barreland.nl/>

<https://theatertroep.nl/>

afbeelding: cy twombly 1951

deze keer met:

matthias de koning, luca bryssinck, wim van der grijn, emma remmelts, vincent vandenbergh, annette kouwenhoven, maureen teeuwen, miranda prein, czeslaw de wijs, margijn bosch, erasmus mackenna, franka bouwens, cees walburgh schmidt, jan joris lamers. ea.

-via de volgende link kunt u de registratie terugzien:

<https://debalie.nl/programma/de-republiek-59-02-05-2022/>

correspondentie:

--riserv@gmail.com